

JIŘÍ HOFMAN, *VLASTI K OBRANĚ, MATCE KE CTI.*
STAVBA PEVNOSTI TEREZÍN 1780–1790

JIŘÍ HOFMAN, *Vlasti k obraně, matce ke cti. Stavba pevnosti Terežín 1780–1790*, Olomouc/Univerzita Palackého v Olomouci, 2022, 352s.

Na podzim roku 2022 vyšla v nakladatelství Veduta jako druhá kniha edice *Lidé a hradby* monografie s názvem: „*Vlasti k obraně, matce ke cti. Stavba pevnosti Terežín 1780–1790*“ z pera Jiřího Hofmana.

Kniha na 352 stranách zavede čtenáře přímo doprostřed velkého staveniště, kterým byl v 80. letech 18. století Terežín. Český text je opatřený francouzským, anglickým, německým a ukrajinským resumé. Vedle odborně, ale přesto čtivě pojatého textu je součástí knihy 89 většinou celostránkových, ale i dvoustránkových ilustrací a řada drobnějších či obsáhlejších přehledových tabulek. Ilustrace zpracoval Lukáš Hudák. V této souvislosti je rovněž nutné ocenit velmi kvalitní grafické zpracování publikace od Terezy Melenové. Kniha o formátu A5 se vejde do každé knihovničky, obálku tvoří kresba pevnosti zasazená do dramatické krajiny Dolnooháarské tabule zdvihající se k vrcholům Českého středohoří. Samotný text je v jednom sloupci a bohatý poznámkový aparát je uveden vždy na příslušné stránce pod hlavním textem.

Členění knihy je jak chronologické, tak tematické. První kapitoly *Dějiny vojenství*, *Koncepce obrany* a *Promýšlet pevnost* drží čtenáře v období před stavbou pevnosti a přináší

teoretický kontext doby, ale seznamuje i s konkrétními událostmi, které vedly k zahájení stavby barokní pevnosti v pozoruhodné krajině nedaleko soutoku Ohře a Labe.

Následují kapitoly *Inženýři*, *projektanti* a *stavitelé*, *Krajina stavby*, *Nové město* a *Nová pevnost*. Jak názvy napovídají, zde se již autor zabývá tematicky různými aspekty stavby pevnosti a zvolený koncept je možné považovat za velmi zdařilý.

Postupně nás autor provede opravdu spletitým mravenišťem, které nahlédneme nejen svrchu, kdy se seznámíme s orientačním množstvím pracovníků, materiálu, časovou náročností a dalšími „velkými“ daty, ale sestoupíme též do jeho středu. A právě v tomto směru je publikace mimořádná. Díky preciznímu studiu pramenů a velmi pěknému a čtivému jazyku díla se staneme svědky problematiky plánování pevnosti, problémů se zásobováním stavby, řešení technických problémů souvisejících například s téměř okamžitou degradací stavby, se kterou se památkáři a obyvatelé Terežína setkávají vlastně do dnešních dní. Dozvíte se o problémech spojených s kvantitou, ale i kvalitou dodávaného materiálu, ale i s lidskými osudy spojenými s osidlováním nového města. To vše je doprovázeno velmi efektivně použitými autentickými citacemi, které

přímo vtahují do událostí této pozoruhodné a turbulentní doby. Jakousi přímou řečí ke čtenáři hovoří záznamy generála Jacquesa-Roberta Spellarta, Querlondeho, Pellegriniho, stejně jako vybrané přísahy kaprálů. Velmi působivá je především reflexe problémů souvisejících se stavbou, od technických témat až po stížnosti na kriminalitu, kterou soužití tisíců lidí v jednom místě nutně přináší. Autorovi se zkrátka podařilo zalidnit ono nepřehledné staveniště a čtenář získá pocit, jako by byl součástí tohoto velkého a složitého soukolí.

Práce velmi úspěšně navazuje na dosavadní literaturu a je důstojnou publikací, která vyšla rovné půl století po první velké monografii zabývající se Terezínem z pera Andreje Romaňáka.

Autor v omezené míře využil své dosud již zpracované výzkumy, ale většina textu je zcela nová a původní a především přínosná, jelikož přináší informace z dosud u nás z pochopitelných důvodů v minulosti opomíjených zahraničních fondů. Publikace by tak rozhodně neměla chybět v knihovnách odborných zájemců o město Terezín, barokní pevnosti, ale ani o vojenské a hospodářské dějiny. Stejně hodnotné je dílo i pro zájemce o problematiku pozdně barokních dějin všedního dne člověka, řemesel a kultury a rovněž pro laického čtenáře. Knížka je pěkným dokladem toho, že i velmi komplikovaná historická témata mohou být přístupná široké veřejnosti.

ANTONÍN KADLEC